

Цибульська Ольга Юрївна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ІНТЕРЕСУ В
НОВИХ УМОВАХ ВОЛОДІННЯ, КОРИСТУВАННЯ ТА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ, ЩО БУЛИ
ЗАРЕЄСТРОВАНІ У ВІДПОВІДНИХ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ОРГАНАХ
ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ І ВВЕЗЕНІ В УКРАЇНУ ДЛЯ ВІЛЬНОГО ОБІГУ**

На початку правового аналізу ситуації, що склалася станом на сьогодні в нових умовах володіння, користування та розпорядження транспортними засобами, що були зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав і ввезені в Україну для вільного обігу, доцільно звернутись до ст. 8 Конституції України, зміст якої визначає, що її норми є нормами прямої дії і мають найвищу юридичну силу. А всі інші закони та нормативно-правові акти приймаються на її основі та повинні відповідати їй. В свою чергу, нормами цієї ж статі гарантується кожній людині і громадянину право на звернення до суду для захисту своїх конституційних прав і свобод [1].

Правовідносини володіння, користування та розпорядження транспортними засобами, що були зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав і ввезені в Україну для вільного обігу, є цивільно-правовими, що не суперечить ст. 1 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [2]. Відповідно до ст. 4 ЦК України основу цивільного законодавства України становить Конституція України. Основним актом цивільного законодавства України є ЦК України. Актами цивільного законодавства є також інші закони та підзаконні нормативно-правові акти України [2].

Нещодавно, а саме з 25 листопада 2018 року в Україні діють нові правила розмитнення транспортних засобів (далі – ТЗ), що були зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав і ввозяться в Україну для вільного обігу (Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2611-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів» [3]; Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2612 – VIII «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України» [4]).

Зміни, які внесені зазначеними законами, мають як переваги так і негативні наслідки для власників чи володільців таких ТЗ. Доцільно звернути увагу на окремі із них, а саме:

Надано строк у 180 календарних днів з дня набрання чинності зазначених законів для митного оформлення таких ТЗ з метою їх вільного обігу та першої державної реєстрації в Україні.

Встановлено фіксовану ставку для розрахунку ставки акцизного податку за формулою $\text{Ставка} = \text{Ставка базова} \times K \text{ двигун} \times K \text{ вік}$. Таким чином, розмір акцизного податку залежатиме від типу і розміру двигуна, а також віку транспортного засобу (50 та 100 євро – для ТЗ з двигуном внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням та кривошипно-шатунним механізмом з об’ємом циліндрів до та, відповідно, понад 3000 куб. В свою чергу, 75 та 150 євро – для ТЗ з двигуном внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення (дизелем або напівдизелем) з об’ємом циліндрів до та, відповідно, понад 3500 куб. сантиметрів). Нова формула розрахунку є відносно вигідною лише для розмитнення нових авто (рік випуску яких складає від 1 до 5 років).

Доцільним є також відзначити, що протягом 90 календарних днів з дня набрання чинності зазначеного ЗУ від 08 листопада 2018 р. № 2611-VIII ставки податку для транспортних засобів визначатимуться із застосуванням коефіцієнта 0,5. Зазначена норма надасть можливість заощадити витрати на розмитнення та державну реєстрацію таких ТЗ в Україні.

Разом із тим, слід розуміти, що окрім акцизного податку до митних платежів продовжуватиме входити ввізне мито (10% від вартості ТЗ) та ПДВ (20% від суми вартості ТЗ, ввізного мита та акцизного податку).

Відкритим залишається питання й щодо застосування відповідальності за порушення правил використання на території України ТЗ особистого користування, тимчасово ввезених на митну територію України та/або поміщених у митний режим транзиту. Так, в ст. 469 Митного Кодексу України внесено зміни, а саме – доповнено частиною четвертою, зміст якої передбачає відповідальність у вигляді накладення штрафу в розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34 000 грн.) за передачу транспортного засобу особистого користування, тимчасово ввезеного на митну територію України чи поміщеного у митний режим транзиту, у володіння, користування або розпорядження особі, яка безпосередньо не ввозила такий транспортний засіб на митну територію України чи не поміщувала його у митний режим транзиту, за винятком випадків, коли в транспортному засобі знаходиться особа, яка безпосередньо ввозила такий транспортний засіб на митну територію України чи поміщувала його у митний режим транзиту, а так само використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні.

Ця «новела» в Митному Кодексі створює загрозу сплатити зазначений вище штраф для власників (володільців) таких транспортних засобів, яким вони були передані ще до набрання чинності Закону України від 08 листопада 2018 р. № 2612 – VIII. Що, в свою чергу, є прямим порушенням норм Конституції України. Так, нормами статті 58 якої передбачено дві так звані «правові аксіоми»:

- неможливість існування зворотної дії в часі законів та інших нормативно-правових актів, окрім двох випадків (пом'якшення відповідальності особи та скасування відповідальності особи);

- неможливість відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Таким чином, ВР України було прийнято закони, окремі норми яких порушують норми Конституції України, що мають пряму дію, і норми книги третьої ЦК України, спрямовані на регулювання правовідносин власності та інших речових прав на чуже майно. Звертаючись до норм ЦК України, доцільно відзначити, що кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання, а також інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства (ст. 15).

Відповідно до пп. 10 ч. 2 статті 16 ЦК України одним із способів захисту цивільних прав та інтересів може бути визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Відносини щодо захисту цивільних прав та інтересів за допомогою цього способу регулюються також ст.ст. 21, 393 та 396 ЦК України.

Особазгідно зі ст.ст. 256–257 ЦК може звернутись до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу в межах позовної давності, загальний строк якої встановлюється тривалістю у три роки. Разом із тим, слід звернути увагу на зміст пп. 3 п. 5 Розділу II Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства» від 20 грудня 2011 р. № 4176-VI, який набрав чинності з 15 січня 2012 р., відповідно до якого особа має право звернутися до суду з позовом про визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, яким порушено правочинність або інше речове право особи, протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом [5].

З огляду на зазначене вище, є доцільним стверджувати, що учасники відповідних цивільних правовідносин (власники/володільці ТЗ, що були зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав і ввезені в

Україну для вільного обігу), на дії яких станом на сьогодні розповсюджується норма, передбачена ч. 4 ст. 469 Митного Кодексу України, мають право звернутися до суду з позовом про визнання незаконною цієї норми, що, в цілому, сприятиме покращенню ситуації, яка склалася в обумовленій в межах цієї статті проблемі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів : Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2611-VIII // Голос України від 24.11.2018. – № 223.
4. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України : Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2612 // Голос України від 24.11.2018. – № 223.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства : Закон України від 20 грудня 2011 р. № 4176-VI // Відомості Верховної Ради України від 20.07.2012.- 2012 р. – № 29. – 1180 с. – стаття 340.

Швидка Вікторія Георгіївна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САМОЗАХИСТУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ НІМЕЧЧИНИ, ФРАНЦІЇ, ЛАТВІЇ

Загальні положення про самозахист встановлені в § 226-231 Частини 6 «Здійснення прав. Самозахист. Самодопомога» Книги 1 Німецького цивільного уложення. Німецький законодавець виділяє три моделі самозахисту: 1) необхідну оборону (Notwehr); 2) крайню необхідність (Notstand); 3) самопоміч (Selbsthilfe). Однак наведена система заходів самозахисту не вичерпується цими загальними нормами.

Проаналізувавши Німецьке цивільне уложення можна зробити висновок, що в німецькому цивільному праві система способів самозахисту включає в себе: дії в стані необхідної оборони (§ 227 Німецького цивільного уложення); дії в стані крайньої необхідності (§ 228 Німецького цивільного уложення); право власника